

POMHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOW

2. číslo

Budyšin, februar 1973

Lětnik 23

Hrono na малы róžk

A što je mój bliši? Luk. 10, 29

Nam nadpadže, zo so naše měsačne hrono z „a“ započina. Ani w Lutherowym teksce ani w Frenelowym přeložku tuto „a“ njenamakamy. Štóž pak ma doma Ochronowske hesla (Herrnhuter Losungen) za lěto 1973, tón zhoni na stronje 136, zo tamne bibliske słowa su na wšelake wašnje přeložene. Steji-li tam „L“, je to po Lutheru; při „Ů“ je to ekumeniski tekst, a při „E“ – kaž je to přispomnjene tež při našim měsačnym hronu – jedna so wo jednotne přeloženje swjateho Pisma. My nječamy so nětko w našim rozpominanju dale z tym zaběrać, dokelž to su zwonkowne wěcy a prašenja; ja chcych jenož wotmołwić na prašenje, k čemu tam horjeka při spočatku „a“ steji, dokelž to njejsmy z přirunanja w smilnym Zamariskim zwučeni, z kotrehož je naš tekst wzaty. Tuto „a“ pak ma swój dobry zmysl. Najprjedy so jedna wo bóle teoretisku rozmotwu pismawučeneho z našim Zbóžnikom wo lubosći k Bohu a k blišemu jako wuměnjnje, jónu Bože kralestwo namrěć. Tuto „a“ pak wjedže k praktiskemu prašenju a ma so wuzběhnyć: „A što je nětko mój bliši, kotremuž mam lubosć wopokazać?“

A naš Knjez Jězus njeda na tuto praktiske prašenje teoretisku wotmołwu, ale powěda podawk ze žiwjenja, mjenujcy nam wšitkim znate přirunanje wo smilnym Zamariskim. Bliši tam njebě někajki přiwuzny, towarš, přećel atd., ale měšnikej, lewitaj a Zamariskemu běše na jenake wašnje bliši tón, kiž běše mjez rubježnikow padnył a ležeše napoł mrtwy na dróze. My wěmy, zo staj přenjeju swoju winowatosć lubosće hrubje zraniłoj. Džensniši zakon by jeju pochłostał dla „wotpokazanja přenjeje pomocy“, hačrunjež byštaj spytaloj, so zamołwić a wusprawnić. (Dokelž chćej k swjatej službje w templu, njesmětaj a nječataj so „kultisce womazać“, štož by so stalo z dotknjenjom kreje.) Hinaši bě Zamariski překupc, kiž spózna we wbohim zranjenym swjateho blišeho, kotremuž swoju lubosć wopokaza. A smilnej běštej jeho wuši, jeho woći, jeho ruce, jeho noze, hdyž sebi dalše přirunanje rozpominamy, haj smilna bě na koncu tež jeho mošnička, z kotrejež wšo hladanje a hojenje cuzeho čłowjeka zaplaći, kiž bě w tym padže jeho bliši.

Naš bliši njetrjeba přeco, kaž hižom horjeka prajachmy – na kóždy pad naš přećel, towarš, kolega, swojbnj, přiwuzny być. Wězo móže wón to być a je to snano tež jara husto, ale zasadnje je naš bliši tón, kiž runje w tym wokomiku moju pomoc, moju lubosć trjeba. To móže we wšelakich situacijach jara wšelaki być. My dyrbymy jenož – kaž Zamariski – swojej wuši a woći woćinić, zo bychmy blišeho, swjateho blišeho w jeho nuzy spóznali. Boži Duch nam k tomu pomhaj!

La.

Za Pawołom Tomku, našim lubym přećelom

W hodownym čisle wozjewichmy ze zrudobu smjerc našeho horliwego přećela w dalokej Słowakskej, fararja na wuměnkow, wuznamneho basnika, kotrehož basnje smy někotre w Pomhaj Boh woćišćeli, swědomiteho teologa ze sylnej powahu w słowakskej ew.-luth. cyrkwi.

Džensa chcemy nadrobnišo wo tym našim nadobnym bratru pisać. Při tym zložujemy so na nastawk generalneho biskopa dr. Michalki k sydomydžesaćinam Pawoła Tomki – 26. 8. 1971.

Hdyž běchu hižo za čas jeho sydomydžesaćinow čelne mocy Pawoła Tomki chětro nalemjene, tak je wón tola móhl w poňnej duchownej mocy služić swojim lubowanym swojbnym – přez swoje pilne spisowaćelske džěło swojemu słowakskemu narodej a swojej cyrkwi. Nječ bě wón naposledku žiwy w swojim domje w Štrby, hdžež bě so narodził w pobožnym domje skromneho ratarjajownarja, trochu zboka wulkeho

swěta, tak tam tola njebě sam abo wopušćeny. Jeho wulka knihownja bě jeho swět. Tam wón džětaše w literaturje słowakskej řeče a wjele cuzych jazykow. Z jeho pisanskeho blida džěchu listy k zastojnskim bratram, k sobudžělaćerjam z młodych lět a do wukraja – tak někotry list tež do Łužicy. Tuž spomina na njeho z wulkej džakownosću ew.-luth. słowaska cyrkej a z njej słowakski narod. Mnohim je wón dawał z bohatstwa swojeje duše rjane duchowne dary.

Z prosteje, wjesneje swojby bě na puć žiwjenja dostał jako drohi pokład sylnu wěru do Chrystusa a jako lube brémjo narodnu horliwosć.

Bóh Knjez bě jeho wobdarił z wotewrjenej dušu, spěšnym zapřimnjenjom, dobrym pomjatkom a z njewšědnej pilnosću. Tuž běše jemu puć woćinjeny na wyšu šulu, ale runje hdyž dyrbješe zastupić do Kežmarskeho gymnazija, wudyri přenjeju swětowa wojna. Nan bu do wojny ka-

zany. Pawoł jako najstarši syn dyrbješe doma w gospodarstwje wostać. Hdyž zaswita džen swobody, schori Pal'ko čezko na španisku grypu, čerwjenu běžeńcu (rote Ruhr) a k tomu hišće na suchoćinu. Pawoł Tomko bě tehdom tak chory, zo lékarjo wšu nadžiju spuščichu. Džiw so sta – hinak njehodži so prajić – wón bu

Prěni posli nalěca,
bórže zas' was witamy!

žiwjenju wróčo daty. Pod začišćom tuteje Božeje pomocy slubi młodženc, zo chce swoje cyłe žiwjenje Knjezej wěnować.

Te přichodne lěta wšak njeběchu za njeho bjez komplikacijow. Wóšomnaćlětneho nochcychu do přenjeje rjadownje gymnazija přijec. Zo by móhl dać so zapisać na wučerskim seminarje, dyrbješe štyrirjadownsku měšćansku šulu přeńc. Wón tele štyri lětniki nachwata za jedne jeničke lěto. W lěće 1924 maturowaše na wučerskim seminarje z wuznamjenjenjom. Wobdarjeny młodženc so z tym njespokoji. Wón chcyše na duchownstwo studować a da so w samsnym lěće zapisać na teologiskej fakulće. Dokelž pak njeměješe maturu gymnazija, dyrbješe swoj studij na lěto přetorhnyć. Za tři lěta doskónči potom swój teologiski studij z wuběrnym wuspěchom.

Swoju duchownsku službu nastupi w juliju lěta 1928 jako kapłan w Liptovskim Mikulašu (město z někak 20 000 wobydlerjemi 35 km k wječoru wot jeho ródneje wsy Štrby). Hižom lěto pozdžišo přeńdže za fararja do Wýchodneje (wulka wjes runje mjez Mikulašom a Štrbu). Swoje poslednje lěta je za fararja był w Šwabovcach (22 km k ranju wot Štrby). Tak je Pawoł Tomko

swojej wuskej domiznje pod Tatrami swérny wostał.

Najważniše lěta swójeho žiwjenja je skutkował we Wýchodnej. Přišedši do „swojeje“ wosady, da so ze zahoritosću — kaž bě to jeho wašnje — do džěła, zo by twjerdu, zanjerodźenu rolu worał. Wosada bě mrtwa w alkoholizmje, politisce rozbita, do sektow rozšćepjena. Młody duchowny bě strowy a ze zapalom so prócowaše wo duchowne a moralne wozrodźenje swójeho luda. Zasadke, nječablajo, z jasnými planami so bédžeše z problemami, kotraž njesmědzachu so wotstorkowac.

Nimo swóich duchownskich nadawkow, kotraž z najwjetšej swědomosću wukonješe, wěnowaše so tež kulturnemu džělu we wosadze a staraše so wo materielne polěpsjenje mjez ludom. Tuž přińdže jemu dalokosahacy plan: we Wýchodnej natwaric wosadny dom — nimo jenož za cyrkwinke potreby, ale zo bychu tam wosadni a wjesnjenjo docyła měli možnostu zetkawanja — bjez stracha alkoholizma a njepečiwosćow. Tu tón plan so jemu poradzi!

Wón však je při tym wšitke swoje mocy a wšě swoje dary naložowac dyrbał, přetož wón so prócowaše wo swój njezrozumliwy „špatny-krasny“ lud. Wón bě sebi swojeje wěcy wěsty, zo zběhnje swój lud w každym nastupanju. Jeho džělo jeho tak zaběraše, zo na bok staji wšě swoje druge zajimy — basnistwo a teologisko-filozofiske džělo.

Pawoľej Tomkej poskićichu so bórze druge farske městna, hdžež by rjenje možnosty měl, swoje bohaty dary naložowac. Wón pak chcyše swoju domizny pod Tatrami napjelnic z nowym žiwjenjom. Po rjanych wuspěchach dyrbješe tež zrudne poražki nazhonic. Po 25 lětach woteńdže ze złamanej wutrobu z wosady swojeje přerjenje lubosće.

14 lět je potom hišće w Šwábovcach džělał. Z horliwosću so tež tu poda do džěła. Zwoprědka však ani nje-měješe, „hdžež by swoju hłowu polozić“ mohl. Farski dom wobnowi. Wón pripravowaše wšo za wobnowjenje Božeho domu, ale bohužel jemu tež tu njeběchu prawe wuspěchi popřate. Zawisć, lěnjosć, liwkosć hačachu jeho sprawne džělo. Hdyž so rozžoňowaše ze Šwábovcami, dyrbješe z Jezajasom prajić: *Štó pak wěri našemu předowanju? Komu buďže Knjezowa ruka zjewjena?* Pawoľ Tomko so njezłobješe na ludzi a tež ani wokomika njedwělowaše na dobycu wěrnosće, lubosće a dobroćiwosće. To swědči wo jeho hlubokej wěrje do Toho, kotraž drje wšelke dopušćići, ale ženje njewopušćići. Tale wěra jeho njeseše we wjele nuzach jeho žiwjenja, tež potom, hdyž na njeho přińdže njezahojomna chorosć. Hdyž čelne mocy čekachu, wón tola njeprěstawajcy dawaše z bohatstwa swóich wulkich duchownych darow.

Nimo sylneje wěry do žiweho Boha pomhaše jemu w stysknošach džěla a horja jeho široki rozhlad, kotraž bě sej dobył ze swóim studijom a swojimi pućowanjami po europskich krajach. Hdyž jemu Boh njebě zalutował wšelke nuzy, tak bě jeho tola tež žohnował, jako před-

rja, wučerja, pastyrja we woběmaj wosadomaj, hdžež smědžeše služic — ale tež na druhich polach.

Naspomnili běchmy hižom dobry duch w jeho staršiskim domje. To samsne smě so tež rjec wo swójbny m žiwjenju, kotraž bě sam založil. Přerňa mandželska zemře jemu po 13 lětach harmoniskeho mandželstwa. Boh jemu da w drugej mandželskej praweho jandžela, kotraž z nim chodžeše po wšitkich pućach a jemu pomhaše swěru při jeho sprawnym prócowanju.

Boh žohnowaše mandželstwo ze 7 džěćimi, z kotrychž najstarše jako małe džěco hižo zemře. Šěsć džěćići džěše za jeho kašćom. Woni běchu jeho wulka radosć. Darinka je hižom medicinu dostudowala, Pawoľ techniku. Wšicy su nětko troš a bohatstwo zwudowjeneje maćerje.

Pawoľ Tomko je so pilnje wěnował křesćanskej młodžinje. Wón so zajimowaše za jeje nahłady a wotpoohlady. Wón so prócowaše jeje wědženje rozmnožic, jeje wolu k pocćiwosći zesylnjeć. 7 lět bě wón před-

Tajka bibaska na rěčneje worješinje je přez cylu zymu nam kruty zawdawk noweho žiwjenja.

syda Zwjazka ewangelskeje młodžiny. Jako tajkeho jeho zeznach w lěće 1946, hdyž běchmoj z fararjom Černikom na zjězdze młodžiny w Turčanskim swj. Martinje. Krasnje, kak zamó farar Pawoľ Tomko młodžinje předowac, z njej diskutowac, ju přeco zaso znova zhromadžowac! Tole džělo mjez młodžinu běše jemu woprawdžita radosć.

Pawoľ Tomko sej horco žadaše

stajnje dale rosć, swět z wotewrjenymaj woćomaj wobkedžbowac, na znufkownym čłowjeku přiběrac a w dobrych počinkach so wudospolnjeć. Wón wjele čitaše — tež wukrajnu literaturu. Přeco so wón prócowaše, wěcam hić na dno.

Na jedne lěto jeho cyrkej posła do Němskeje, zo by mohl so intensiwnje z teologiju zaběrac. Wěsće by promowował na doktora teologije, njeby-li druha wójna přišla.

Pawoľ Tomko wuknješe, studowaše nic sam za sebję, ale zo by dale dawał. Wjele je pisał do cyrkwinских časopisow, pilnje je přednošował a je w cyrkwinских kruhach byl dobry radzićel.

Pawoľ Tomko bě basnik. Wón sam bě tak prawje poetiska natura. Štóž so z nim zezna, dyrbješe jeho lubo měc a steješe hnydom pod wliwom jeho rjanych basnikich mysłow.

Pawoľ Tomko běše horliwy narodowc. Hać do jeho časa smědžeše so na Božich službach jenož wužiwać staročeski přeložk Biblije. Pawoľ

Tomko bě přeni, kotraž čitaše na kemšach ze słowakskeho přeložka. Sylnje jeho tohodla nadběhowachu, ale wón wědžeše so zakitać — a je do byl. Wón bě pioněr na tym polu.

Pawoľ Tomko, kotraž bě z wulkej lubosću tež k nam Serbam přichileny, je na prawdu Božu wotwoľany.

Spominajmy z džakownosću na swójeho přecela.

Serbski superintendent

Stafeta na Alasce

Na tamnym januarskim wječoru bě wichor hišće wjetši hać džen přjedy. Za wobydlerjow małego městčka Nome při mórskiej droze Beringa na Alasce (cyle w sewjeru polnocneje Ameriki) njebě to ničo wosebiteho. Ze wšelkich stron chodžachu ludžo do wosadneho domu na wječor, kotraž bě njeđzelna šula pripravowała za džěci a dorosćenych. Wšitcy so na tutón swjedžen wjeselachu. Mjez nimi bě tež dr. Welch z mlódsim synkom. Wón bě dobry lékar a nadobny čłowjek. Džensa pak na wšě powitace postrowy wotmołwi z pochmurjenym wobličom. W běhu dnja buchu jemu wozjewjene někotre nahle schorjene džěci. To bě difterija. Wona bě njejpacy wudyriła a so mójnje rozšěrješe.

Dr. Welch bě do wosadneho domu

přišol wosebje tohodla, zo by z wučerku porěčał a ju namoľwjał pripravowac wječor wotprajić. Njelube žadanje lékarja! Wšitcy běchu na wječor z radosću čakali. Njebě pak hinašeho wupuća. Cyła ličba džěćići njebě přišla. Wučerka však sej mysleše, zo su so zapozdžile. Wone pak běchu wopory epidemije.

Wšitcy so rozeńdžechu zrudni, polni bojósće, zo by chorosć tež jich próh mohlá překroćić. Epidemija so rozšeri kaž lawina. Doktor njebě hišće dom wopušćil, hdyž wuplakana mać přińdže a jeho prošeše, zo by k jeje synkej přišol. Lékar to slubi. Ducej po lékarstwo zetka dalje maćerje, kotraž běchu we wulkim nje-měrje dla swóich nahle schorjenych džěćići. Dr. Welch bu styskno. Epidemija postupowaše, a jeho lékarstwo

njebudže doľho dosahać. Jow dyrbi so něšto stać.

Dom přišedši skaza hnydom serum za šćěpjenje, wědžo wšak, zo ma to w zymje swoje wulke wobćežnosće lěkarstwa dostać. Najbliži institut za tajki serum je na 5 000 km zdaleny. W lěcu lěkarstwa transportuja z lětaďlom, w zymje pak by to za lětarja była wěsta smjerć. Bjez seruma pak so njehodži epidemiji wobarać. Što činić?

Duy ke chorem zastupi dr. Welch na posće. Byrnjež běchu službne hodžiny nimo, přijja zarjadnik tola telegram:

INSTITUT BAKTERIOLOGIJE

W SEATTLE

NOME — 25. 1. 1925 —

EPIDEMIJA DYFTERIJE

WUDYRIŁA — SERUM NJEDOSAHA

— DR. WELCH

Wšitko wotwisowaše wot toho, zo w Seattle ruće wěc wobstaraja a zo so puć namaka, serum do Nome dostać.

Rano zahe dońdže telegram: Serum posćeľemy z lětaďlom do Anchorage. Dale lětaďlo lećeć njemóže. Dr. Jetkins.

Starosć njebě mjeńša. Z Anchorage drje móže serum z čahom so dowjesć do Nenana. Ale što potom? Wot tam je znajmjeńša hišće 700 km. Nowe techniske srědky so njemóžne. Tuž wostanje hišće prastare wašnje psyčich sankow. Stafeta dyrbi medikamenty přinjesć. Přenje sanki z Nenana do Tolovane, druhe sanki do Hot Springs, třeće sanki do Ruby, štwórte sanki do Unalaklik a pjate sanki do Nome. Na kóždeho ze stafety přińdže na 150 km. Jelizo wšo derje pónďže, móže serum hišće někak w prawym času tu być. Ale budu tu zwolnivi za tole strašne wotmyslenje?

Korčma w Unalaklik bě poľna luďi. Wšon njeměr nadobo womjelkny, hdyž „šerif“ zastupi a powěďzi, wo čo dže.

„Předewzaće je strašne!“ — wón skónči — „Puć je zly, wjedro nje-dobre! Što je zwolnivy?“

„Ja!“ — něchtó rjekny.

Wšicy so wobhladowachu, što drje by to byl. A — tón „lumpak“ z Finskeje. Hnydom bě tam borbotańje kaž w koľcu. Jedni jeho chwalachu a jeho pohonjowachu do skutka, druzy — a to bě wjetšina — woľachu, zo je to wrótnosć, zo je to wěsta smjerć. Lěpje by bylo, zo doma wostanje, přetož zahinje-li, powěsnje jim na šiju hišće črjodu džěci. Njeh mysli sam na swoju swojbu!

„Runje to činju“ — wotmoľwi Kason měrnje. — „Runje na to myslu, kak by to bylo, hdy bychy moje džěci chore byľe a nichtó njeby chěľ pomhać. Hdyž pojedu do Nome, potom runje spominajo na swoju swojbu.“

Za tón čas chodžeše dr. Welch wšědnje wjace kroć na póst čakajo njesćerpliwje na dalše powěsće. Skónčnje dońdže depeša, zo je stafeta zestajena.

Na škričku naďzije padny sćin starosće. Ličba chorych přibywaše, a lěkarstwo bě wšo. Epidemija sebi hižom wopory žadaše. Jako přeni wumrě synk eskimowskeje swojby, do-keľž bě přepozďže lěkarstwo dostaľ. Jeho mać bě z nim najprjedy k „žoh-

nowacemu mužej“ šla. Hdyž tón wězo pomhać njemóžeše, přińďzecu k lěkarjej, ale přepozďže.

Do Nome bě njedawno přišoľ cuzy redaktor, zo by tamnu krajinu sam na sebi nazhoniľ. Přez njeho dostať daloki swět powěsć wo rjekowstwje tamnych mužej.

Cyľu jeho rozprawu nohcju tu wo-čišćeć, byrnjež je wulce zajimawa a poľna strachow. Stafeta z lěkarstwom mjeješe so z hoberskimi nuzami bě-dźić, a wjace hać jedyn kroć bě při samym, zo bychy wšě wopory a napi-ńanja podarmo byľe. Jedyn z nich přepadny so přez lód a so lědma ze smjertneho stracha wudrapa. Wšon zbožowny při wšěm njezbožu bě, zo njebě medikamenty při tym zhubiľ. — Druheho zasypa lawina. Njeby-li pos jeho pod sněhom namakaľ a jemu wobličo lizaľ, zo zaso k sebi přińďže, nihtón njeby zhoniľ, hďže je zahin-nyľ.

My chcemy posľuchać, kak je tamny Fin Gunard Kason jako posledni w stafěće skónčnje móħ drohotny pakćik w Nome wotedać. Wón steješe w Unalakliku před rozsudom, pak jěć ze swojimi psami při brjoze jě-zora, štož by tón loši, ale dalši puć byl, abo jěć překi přez zamjerzńjeny jězor. Tónle puć drje je wo wjele króťši, ale jara strašny. Lodowe škru-ty su hustodosć skoro njeprěwinjom-ne zadžěwki. Při tym móžeš wosrjedž lodoweje pusćiny lochce orientaciju zhubić.

Dokelž z Nome přichadžachu alarmowace powěsće wo strašnym přibě-ńanju epidemije, rozsudži so Kason za króťši puć. Po króťkim wječornym wotpočńjenuj poda so na puć. Po swojim wobličenju dyrbaľ wón 2. fe-bruara rano w Nome być.

Po cyľej chwili wusľyša nazdala wuće wjelkow. Kason swoje psy ho-nješe, kotrež běchu njeměrne, dokelž běchu tež wjelki pytnyľe. Kason nje-bě přeni raz w tajkej situaci. Měrnje wza flintu a měšk z municiju. Bórže ležeštej tam dwaj zatřělenej wjelkaj w bělym sněze. Druhe wjelki so na jich mortweju towaršow wali-ču a jěju we wokomiku roztorha-ču. Kason doby na to wašnje něšto časa, ale hnydom zaso wjelki za čě-kacym čěrjachu. Hdyž sanki přez škruťy poskočichu, wupadny Kasonej měšk z municiju. Wězo njebě žaneje móžnoty, jón zběhnyć. Wón mješe nětk jenož hišće maľu ličbu kulkow. Kak doľho wudžerža psy tutu mor-darsku spēšnosć? Dosćahnu wjelki jeho hišće před Nome? Kason mje-taše jim sušene ryby, kiž bě sebi za psy sobu wzaľ. Te wězo doľho njedo-sahachu. Bórže běchu wjelki zaso za nim. Kason so přihotowaše na bjez-naďzijne wojowanje z wjelkami. Wón skoči ze sanjow a wupřahny psy. Hdyž bě swoje poslednje kulki roztrěľaľ, biješe z flintu do wjelkow, ale jedyn z nich jemu trěľbu z ruki wurazy. Kason so schowa zady sani. Psy jemu pomhachu. Někotre wjelki běchu zabite abo zakusane, ale tež ně-što psow. W najstrašnišim wokomiku padny něšto hwězdńinow (Stern-schnuppen). Zbytne wjelki scěka-ču. Kason bě wumóženy a z nim pjeć psow.

W Nome hižom wot ranja njesćerp-

liwje na Kasona čakachu. Cyľa wjes běše na nohach. Hać dońďže? Hać je snano hišće na kóncu jeho někajka katastrofa trjěchila? Jelizo hišće při-poľdnju njeje došoľ, chćedža jemu napřećo hić. Ale po kajkim puću? Nadobo wusľyšachu trěľenje. Na Ala-sce nihtó njetřěľa k swojej zabawje. Hdyž tam što trěľa, tak móže to je-nož Kason być. To pak je potom zna-mjo, zo je w nuzy. W poslednim wo-komiku bu wumóženy. Bě to připad? Bože puće su džiwne.

Kason woteda dr. Welchej pakćik z lěkarstwom. Nome je wuchowany. Epidemija njezahubi wšitkich jeho wobyďlerjow. Kason nohcje žanych džaknych slowow.

„Štož sym ja a druzy kolegojo sta-fety činili, je jenož prosta winowat-osć kóždeho křěscana. Tak je nas wučiľ naš Knjez Jězus Chrystus, hdyž je swoje žiwjenje na křižu za nas woprowaľ. Wón je nam prajiľ, zo mamy swoje žiwjenje za swojeho přećela dać.“

Kalendarz ewangelicki 1973

Što bychmy my nětkle doma činili?

Nětkle! Ja měnju w januarje a fe-bruarje, w zymskim času. Při tym spominam na přenje lěta po přenjej swětowej wojńje, potajkim wokolo 1920. Tehdom běch ja na džešac lět stary. Moja kolebka je stala na kro-mje serbskeje hole w Stroži pola Wulkich Zďzarow. Tam běchu pola pěskoje ta suche. Žita sypachu maľo. Druhdy smy mjenje bėrnaw nazbě-rali hać wusadželi — to rěka na tym jednym kruchu „k wujězdam“ tam při chójnach, hdyž bě lěto jara su-che byľo.

Druzy, kiž su prjedy abo pozďžišo narodženi, kotrychž kolebka je w „horjanskich wsach“ abo hišće dale w „delanach“ stala, su prjedawše časy hinak nazhoniľi.

Dajće sebi něšto powědać, što bychmy my nětkle doma činili. Při tym chcemy my stari so zanurjeć do swo-jich dopomńjenkow. Ja was widžu, lubi čitarjo, kotřiž sće trochu w mo-jej starobje, kak wy z posměwanjom prajiće: Haj, takle to tehdom bě!

My nohcemy stary čas pře wšu měru a we wšěm chwalić. Wón bě do-bry a njedobry, rjany, ale tež bolost-ny, wjesoľy a poľny styskńosćow tež druhdy, kaž drje je to z něčějšim ča-som tež. Tamny čas pak je moja do-mizna — twoja tež!

Wy młodži, připosľuchajće nam. Wukńće pola starych. Wjeľe z toho, štož je nas wobdawalo w našich mło-dych lětach, je so minyľo, je so dyr-bjaľo minyć, dokelž technika, wědo-mosć, gospodarstwo dale kroči. Wjeľe pak je tež wostalo, dokelž so snadž čłowjek po swojim znutřkowńym wašnju tola tak chěťe njeprěměńja abo docyľa tón samsny wostawa, do-keľž je po Boze stworjěny, kotryž je wčera a džensa a do wšeje wěćnosće tón samsny.

1. wobraz: M y b y c h m y n ě t k l e m ł o ć i l i .

Nic z cypami, ale z mašinu. Wy, kotřiž sće so wokolo 1900 narodžili, wam džensa hišće we wušomaj klńn-

Budyšin was wola
Póndzelu, dnja 26. februara 1973
w Budyšinje Kublanski džen
na Hornčerskej hasy

Tema: Radosć w cyrkwi
w 9.30 hodź. Boža služba (farar Feustel-Mínakałski)

1. přednošk: Zaměr našeho předowanja: zbožnosć, radosć, wjeselosć
(diakon Běrka-Hodzijski)

2. přednošk: Nowe wjesole formy w cyrkwi
(farar Pawoł Wirth-Klukšanski)

Prińdźće wšitcy!

A prińdźće z wjesolej mysli!

Lubje Was přeprašuje
Waš Gerat Lazar-Bukečanski,
předsyda Serbskeho cyrkwinskeho dnja

či klepanje ze wšěch bróžnjow po cytelej wsy rano zahe hižom. Pola nas je so tež hišće druhdy z cypami mlóčilo, zo bychmy na příklad hladku słomu měli za powrjestla. Normalnje pak mlóčachmy z mašinu. Nan zaprahny konjej do gejpła a wjerčeše jón cyle dolhe pođnja. Ach, tajke popođnje móžeše smjerć dolhe byc. Druhe džěci běchu .a lodže, a ja dyrbjach maćeri snopy podawać, zo by wona je do mašiny tykała. Bratr a sotra delka słomu woteběraštaj, ju do walčkow wjazaštaj a na dwór nošeštaj. Wězo aurbještaj so tež wo zor-
no a pluwu starać.

Ja běch potajkim horka. Mój nadowk bě snopy přinošować, je na bli-
do mašiny klasć a rozwjazać. Kak běch to druhdy wobužny při džěle. Tak móžeše so stać, zo njekeďzbliwje mać ze snopom šlipnych a jej kocht do wočka přińdže. Wona swoje čerwjene wočko rybowaše a zrudnje na mnje pohladny. Wokomiknje bě pola mje wšo wobuzenje nimo. Ja mějach tola swoju mać tak jara lubo. Ju ruzdźić ze swojej lénjosću? Jej ból nacińić, hážež bě wona tak a tak husto dosć chorowata? Něk ja běhach a nošach chwatajcy swoje snopy, je rjenje na blido kładzech.

„Maći boli wočko hišće?“

„Ně, ně, skoro je nimo.“

Ja pak widžach, zo wočko hišće sylzowaše.

Skónčnje mějach posledni snop položić.

Něk hišće mjerwjeńcu!

Nětko hišće slabe zorno přez mašinu!

Něk hišće hromadže zmjesć!

— a něk smědžach won na hasu, jelizo mjeztym njebě čma.

2. wobraz: *My bychmy swinjo rězali.*

Wězo jenož dwójce wob léto — nazymu a w zymje, ale tute dny swinjo rězanja slušeja do najrjeńšich mojejho žiwjenja hač do džensnišeho dnja.

Rano sčasom bě rěznik ze susodneje wsy z kołom přijěl w rjanej módrej fali, z wótrymi nožemi, z worčikom a powjazom. Mać bě dawno hižom do kotola zatepila. Woda dyrbješe prawu temperaturu měć.

Dolho njetraješe, z našeho dwora bě po cytelej wsy slyšeć bojazne kwičenje swinjeća. — Hdyž potom mrtwe swinjo w korće ležeše a bu z kromom woparjene, smědžach tež ja ze lžicu pomhać swinjo škrabać. Impozantny napohlad to bě, hdyž rěznik z rječazom swinjo na druhim bok wali, kotryž bě mjeztym parjeny. (W Nowych Poršicach wšak swinjo jenož na jednym boku parja — na jednym boku puća, dokelž na druhim žane statoki nješteja. Tak čisće pak tutón žort njetrjechi, přetož na tamnym boku je tola jedne twarjenje. Škoda!)
To přenje wjesele běchu mozy — na butře pječene. Ja jako najmjeńši dōstach najwjetši džěl.

Rěznikej móžach cyty džěl z najwjetšim zajimom přihladować, hdyž swinjo kutleše, črjewu rjedžeše, mjaso kraješe, kołbasu prihotujo mōcnje trichaše, dokelž jemu popjer do nosa šćipaše.

Wokoło připōđnja přijědže Jitkowski wuj.

Wjace króć bě so mać prašała: „Su wrota wočinjene?“

Před začinjenymi wrotami stać, by za wopyt a za nas byla njedobra situacija.

(Přichodnje dale)

Zwosadow

„Wěrju do Tebje“

Bohužel je w poslednim čisle při recenziji hry „Wěrju do Tebje“ při mjenowanju wosobow zmylk nastal. Ja prošu wo wodaće. Prawje dyrbi w spočatku tamneho nastawka rěkać: Irina (Hanka Mikanowa), Wladimir, jeje mandželski (Jan Mahr) a Sergej (Jan Šolta), jeho towarš. La.

Njeswaćidło. Rozprawa na léto 1972
Křćenjow 32 (24)
paćerskich džěci 47 (42)
wěrowanjow 9 (5)
křescanskich pohrjebow 41 (44)
spowědnych 927 (842)

Mjez spowědnymi běchu 126 na serbskim Božim wotkazanju. 56 króć smy spowědź w Božim domje měli, 15 króć serbsce. 32 króć smy woprawjenje w domach swjećili, 11 króć serbsce. W Njeswačanskim Božim domje mějachmy 33 serbskich kemšow.

Budestecy. Pječ lét je tomu hižom, zo je naš njezapomny farar Rejsler wotešoł na Božu prawdu. My wo njeho přeco hišće žarujemy.

Wšelcy serbscy fararjo k nam jězdža, zo bychy nam Bože słowo w lubowanej serbskej rěči připowědali. Za to smy jim džakowni a jich prosymy, zo w jich horliwej lubosći njebychu wostlabnyli.

HaTa

Wšitko njehodži so z rozumom dowujasnjić

„Moja sotra“, tak rozprawja wosadna, „bě čezko schorjeła. Lěkar mojej maćeri praješe: ‚Ja njeprjindu wjace. Škoda wašich pjenjow! Ja ničo pomhać njemóžu.‘

Mojej maćeri wosnje hłōs praješe: ‚War bozanki! Te su dobre.‘

Moja mać wotući a so džywaše. Što ma to rěkać? Bōrze pak zaso wusny. Tuž so jej wosnje muž zjewi z bozankami w ruce. ‚War bozanki! Te su dobre.‘

Moja mać hnydom stany, džěše na lūbju z petrolejowej lampu po sušene bozanki, zwari je a da je mojej sotře pić. Sotra so na to jara počese — a wotchori.

Po dlěšim času zetka sanitetny rada dr. Langa moju mać a so ju wopraša: ‚Hdy je waša džowka wumrěła?‘

‚Wona njeje wumrěła, ale je strowa.‘ Rakečanski lěkar nochcyše wěrić a da sebi wšitko wot mojeje maćerje rozpowědać.

‚Hdyž je waša džowka na njezrozumliwe wašnje wotchorila, tōn rāž. Z 18 lětami wona wumrěje.‘

A tak tež běše. Po 7 lětach wona znowa schori a wumrě ...

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. — Wuchadža jónkróć za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. — Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. — Hlowny zamołwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswaćidlski. — Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. — Čiść: Nowa Doba, čisćer-
nja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-20).